

Utjecaj klasične glazbe na rast i razvoj predškolskog djeteta

Varga, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:211336>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-08**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKO FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

**PETRA VARGA
ZAVRŠNI RAD**

**UTJECAJ KLASIČNE GLAZBE NA
RAST I RAZVOJ PREDŠKOLSKOG
DJETETA**

Zagreb, rujan 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Zagreb

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Petra Varga

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Utjecaj klasične glazbe na rast i razvoj
predškolskog djeteta

MENTOR: Prof. Branka Bubalo-Paliska

Zagreb, rujan 2018.

SADRŽAJ

SAŽETAK	5
SUMMARY	6
1. UVOD	7
2. UTJECAJ GLAZBE	8
2.1. UTJECAJ GLAZBE NA RAZVOJ PREDŠKOLSKE DJECE.....	10
2.2. UTJECAJ GLAZBE NA FIZIOLOŠKE FUNKCIJE DJETETA	11
2.3. UTJECAJ GLAZBE NA MOTORIČKI RAZVOJ DJETETA	11
2.4. UTJECAJ GLAZBE NA SOCIO-EMOCIONALNI RAZVOJ.....	12
2.5. UTJECAJ GLAZBE NA INTELEKTUALNI RAZVOJ	13
2.6. GLAZBENA INTELIGENCIJA	13
2.7. STVARANJE GLAZBENOG DOŽIVLJAJA	14
3. DOBROBIT GLAZBE NA DJECU I ODRASLE	14
3.1. DJECA S POTEŠKOĆAMA U RAZVOJU.....	15
3.2. MUZIKOTERAPIJA	16
4. KOMPETENCIJE ODGAJATELJA ZA IZVOĐENJE GLAZBENIH AKTIVNOSTI	16
4.1. SLUŠANJE INSTRUMENTALNE GLAZBE S DJECOM	17
4.2. GLAZBA ZA AKTIVNO SLUŠANJE S PREDŠKOLSKOM DJECOM.....	17
4.3. AKTIVNO SLUŠANJE GLAZBE	19
4.4. SKLADBE ZA AKTIVNO SLUŠANJE S PREDŠKOLSKOM DJECOM ..	19

4.5.	OBRADA PJESME	20
5.	ZNAČAJ RANOG GLAZBENOG OSVJEŠĆIVANJA ZA RAZVOJ DJECE	22
5.1.	MOZART EFEKT	23
5.2.	KAKO DJELUJE MOZARTOVA GLAZBA?	23
5.3.	TRIVIJALNA GLAZBA	24
6.	ZAKLJUČAK	25
	LITERATURA:	26
	IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	28

UTJECAJ KLASIČNE GLAZBE NA RAST I RAZVOJ PREDŠKOLSKOG DJETETA

SAŽETAK

U ovom završnom radu obrađena je tema kako klasična glazba ima utjecaj na rast i razvoj predškolskog djeteta. Opisan je razvoj kroz njegove kategorije, fiziološku, motoričku, socijalnu i intelektualnu te je opisano kako se ostvaruje glazbeni doživljaj kod djece. Same kompetencije odgajatelja u izvođenju aktivnosti koje uključuju glazbenu umjetnost ključne su u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Utjecaj klasične glazbe je izniman i jak na dijete. Stvaranjem okoline koja pobuđuje i razvija sposobnosti pojedinca unaprjeđujemo njegov napredak i daljnje obrazovanje tokom života. Skladbe za aktivno ili pasivno slušanje trebaju biti umjetnički vrijedne. Slušanjem umjetnički vrijedne glazbe, djetetu nesvjesno postavljamo standarde za glazbu i usađujemo prave vrijednosti glazbe.

Ključne riječi: predškolsko dijete, klasična glazba, glazbene aktivnosti, umjetnički vrijedne skladbe

INFLUENCE OF CLASSICAL MUSIC ON DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILD

SUMMARY

In this graduate paper it is explained how music has influences growth and development of a preschool child. Development is described through its categories, physiological, motorical, social and intellectual and it also describes how musical experience is achieved in children. Competencies of preschool teachers in performing activities which include music art are crucial in educational institution. Influence of classical music is exceptional and strong on a child. Creating an environment that awakens and develops abilities of an individual, we improve its progress and education later on. While choosing songs, which a child will listen to in active and passive listening, the preschool teachers need to ensure that the songs are artistically valuable. Listening to artistically valuable songs, a child unconsciously is builds standards for music and we are instilling true values of music.

Keywords: preschool child, classical music, musical activities, artistically valuable songs

1. UVOD

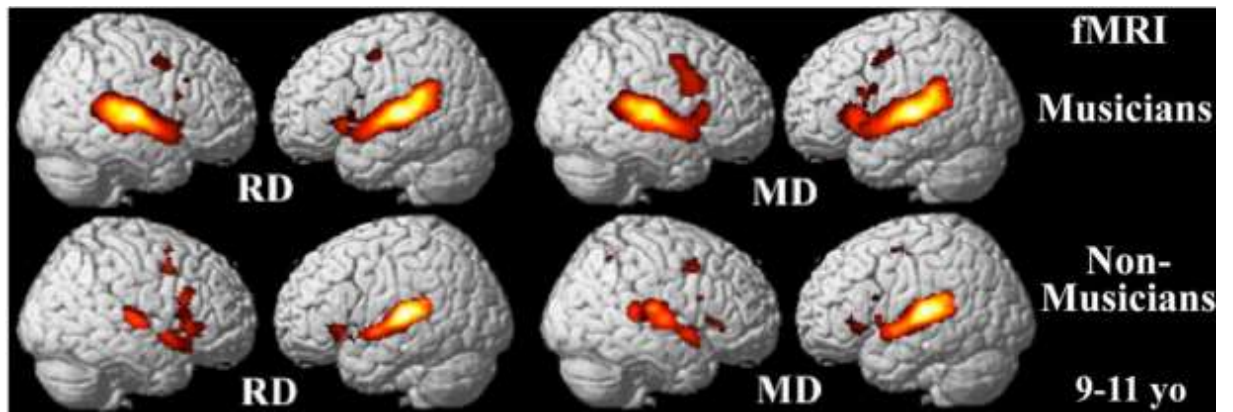
Glazba je od iznimne važnosti bitna za rast i razvoj svakog djeteta od njegove najranije dobi. Ona ima veliki značaj za rast i razvoj svakog pojedinca. Dobro organizirani odgojno-obrazovni rad može imati veliki značaj prilikom razvoja čovjeka, počevši od predškolskog odgoja i obrazovanja. Na taj način možemo formirati djetetovu ličnost. Glazbenim razvojem možemo utjecati na napredak i drugih kognitivnih sposobnosti kao što su inteligencija, socijalne, komunikativne, jezične, kreativne, motoričke i druge sposobnosti. Tokom ranog obrazovanja najviše možemo utjecati na pojedinca i bitno je usaditi kvalitetna znanja koja će moći koristiti kasnije i nadograđivati. Prilikom izvođenja glazbenih aktivnosti utječemo i na djetetov glazbeni doživljaj te gradimo njegov kriterij pomoću kojeg može shvaćati kvalitetu glazbe, njenu umjetničku vrijednost. Kvalitete odgajatelja u odgojno-obrazovnoj ustanovi trebaju biti jako visoke, a izvedba aktivnosti redovita kako bi utjecaj imao veliki značaj u rastu i razvoju djeteta. Kako odgajatelj daje vrijednost glazbi i glazbenim aktivnostima, djete ima veće vjerojatnosti da će i ono pridavati vrijednost glazbi i uživati u njoj. Kako glazba utječe na cijeli psihofizički razvoj djeteta, prilikom izvođenja aktivnosti poboljšavamo cijeloviti dječji razvoj. Odgajatelji su toga svjesni te bi onda i trebali imati redovite glazbene aktivnosti u svojoj odgojnoj skupini. Ako djetetu puštamo glazbu, bilo to aktivno ili pasivno slušanje, moramo paziti da puštamo umjetnički vrijednu glazbu koja će imati pozitivni utjecaj na dijete.

2. UTJECAJ GLAZBE

Glazba, kao grana umjetnosti, djeluje na nas neposredno, ali izravno. Prema D. Putar, dio mozga koji je ključan za područje izravne percepcije, doživljaja i osjećaja je dio kojim slušamo glazbu. Živčani podražaji dolaze do nespješnog dijela mozga, odnosno doživljajnog i zaobilaze dio koji ima veze s razumom. Glazba ima izravan i snažan utjecaj na nas te ju ne povezujemo s našom stvarnošću. Ona je apstraktna i pomoću nje uspijevamo pobjeći od realnosti te nas na taj način opušta i stvara nam ugodu. Tako glazba utječe na nas terapijski. Prema D. Degmečić, samim slušanjem ili stvaranjem glazbe osjećamo opuštenost, ugodu i smirenost. Također ne mora nam svaka vrsta glazbe biti opuštajuća. Neka nas glazba može navesti na ples, neka uveseljavati, a neke nas mogu podsjetiti na žalosne trenutke, stvarati nam stres ili "zadavati glavobolju". Glazba nas može vratiti u prošlost i pobuditi stara sjećanja. Tako stvaramo vezu s glazbom ili određenom skladbom.

Prema K. L. Hyde i sur., dugotrajna glazbena poduka u dječjoj dobi pruža priliku za proučavanje utjecaja glazbe na mozak u razvoju i njegovu plastičnost. Glazba je povezana s nadarenosti i drugim sposobnostima. Prema mnogim istraživanjima rast glazbene sposobnosti proporcionalno utječe na samu inteligenciju, ali nije moguće izvesti legitimne zaključke zbog načina provođenja istraživanja.

U istraživanju utjecaja glazbene poduke na dječji mozak i kognitivni razvoj uspoređivali su djecu koja su kroz dulji vremenski period, oko godine dana, imala glazbenu poduku. Prije početka podučavanja su sudionici, djeca od 5 do 7 godina, bila podvrgnuta bihevioralnim testovima, strukturnom i funkcionalnom MRI (fMRI) skeniranju. Utvrđeno je da nije bilo nikakvih kognitivnih, glazbenih, motoričkih ili strukturnih razlika u mozgu kontrolne i instrumentalne grupe, kao ni razlika u apsolutnom volumenu mozga, volumenu sive tvari i bijele tvari. Analize nakon godine dana glazbene poduke su pokazale značajne promjene u rezultatima bihevioralnih testova instrumentalne grupe. Djeca su imala bolje motoričke vještine i sposobnosti slušnog razlikovanja te neznatno povećanje volumena sive tvari.

Slika 1. Razlika između mozgova djece koja su prošla glazbenu aktivnost i ona koja nisu te kako je aktivnost imala utjecaj na mozak.

Uključivanjem još jedne grupe djece u dobi od 9 do 11 godina koja su prošla oko 4 godine glazbene poduke potvrđene su pretpostavke pozitivnog utjecaja učenja glazbe na razvoj mozga. Starija grupa je bila znatno bolja u bihevioralnim testovima. Pokazivali su puno veću moždanu aktivnost tijekom rješavanja zadataka raspoznavanja ritma i melodije kao što pokazuje (Putar, D. 2016.).

Kako su genetski činitelji bitni za razvoj glazbenih sposobnosti bitna je i okolina u kojoj se dijete nalazi.

Socijalni čimbenici imaju vrlo snažan utjecaj na izgradnju glazbeno kritičkih načela pojedinca te njegovim bavljenjem glazbom. Tada se misli o povoljnom ili nepovoljnom glazbenom ozračju, tj. o povoljnoj ili nepovoljnoj glazbenoj stimulaciji u obitelji i u odgojno-obrazovnim institucijama (Miočić, M. 2012.).

2.1.UTJECAJ GLAZBE NA RAZVOJ PREDŠKOLSKE DJECE

Glazba, kao umjetnost, ima veliki učinak na djecu te mnogi smatraju kako ona povećava kvocijent inteligencije djece. Mnogi stručnjaci preporučuju slušanje klasične glazbe mladim majkama i trudnicama za vrijeme trudnoće jer ona ima znatan utjecaj na plod u utrobi i tijekom ranog razvoja djeteta. Mozartove skladbe imaju umirujuća svojstva na dijete u utrobi i tako utječu na razvoj mozga fetusa što ima i dodatnih utjecaja na kasnije razvijanje djeteta.

Glazbeni razvoj fetusa može započeti već od 16. tjedna prenatalne dobi u području kretanja, slušanja, orijentacije u prostoru i dodiru. Glazba može stimulirati fetus te tako djeca mogu prepoznati zvuk nakon rođenja. „Sa šest mjeseci starosti djeca su u stanju slušati melodije i prepoznavati one koje su im poznate (Škrbina, D. 2013.).

Umirujuća glazba, koja ima sličan metar otkucaju srca, relativno blaga i nježne melodije ima najprikladnija svojstva koja utječu pozitivno na rast i razvoj fetusa i djeteta.

Bavljenje glazbom u smislu da dijete uči svirati neki instrument (ne samo klavir), kao najaktivniji oblik susreta s glazbom, razvija motoriku, slušanje, koncentraciju, upornost, vještine govora, komunikacije, pamćenja, stvara nove i poboljšava stare vještine. Dokazano je da djeca koja su se bavila glazbom, imaju bolje rezultate u testovima pamćenja, ali i bolje rezultate u pismenosti, u rješavanju matematičkih zadataka, u prostornom snalaženju, procesiranju vizualnih podražaja (Nevistić, M. 2013.).

Kako bi se obogatila okolina glazbom i glazbenim poticajima u vrtiću, odgajatelj mora uklopiti glazbu u svakodnevicu djetetova boravka u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Kao što je već vrlo dobro poznato u praksi, dijete je pasivan i aktivan slušač glazbe u dječjem vrtiću. Tijekom jutarnjih aktivnosti, koje su najčešće mirnije prirode, u pozadini svira glazba kao pratnja ostalim aktivnostima. Mnogi ne znaju smisao, ali kao školovani odgajatelji znamo da ima veliki utjecaj i pozitivno djeluje na dijete. Pomaže prilikom koncentracije, umiruje dijete, ili može pomoći prilikom ostvarivanja ciljeva i podići energiju. Također tijekom aktivnog sudjelovanja u glazbenim aktivnostima razvija se osjećaj za ritam i metar u brojalicama ili igrama s

pjevanjem i pjesmama. Ti rezultati mogu dobro doći i u ostalim aktivnostima koje nisu glazbene.

Većina djece ima određen stupanj potencijalnih sposobnosti koji se do višeg stupnja mogu dovesti ako je atmosfera u kući „muzikalna“, ako su roditelji osjetljiviji na dječje reagiranje na glazbu te omogućuju djeci da čuju glazbu i na nju reagiraju (Čudina-Obradović, M., 1991).

2.2. UTJECAJ GLAZBE NA FIZIOLOŠKE FUNKCIJE DJETETA

Uglavnom glazba utječe onako kako mi to zamišljamo, u očekivanom smjeru. Ako slušamo uzbuđljivu, živahniju glazbu naše fiziološke promjene će biti slične, mi ćemo postati veseliji i uzbuđeniji. S druge strane, ako slušamo smirujuću, sporiju i laganiju glazbu i mi ćemo se umiriti, osjećati ugodno i opušteno. U nekim slučajevima to nije tako. Prilikom velikog stresa, znatnog osjećaja tuge ne možemo se oslanjati na glazbu da nas smiri i uveseli ili bar ne na trajno dok se ti osjećaji malo ne smanje ili tek kada izađemo iz stresne situacije u kojoj se nalazimo.

Prilikom mnogih istraživanja gdje se djeci puštala Mozartova glazba bile su uočene fiziološke promjene kao što su manje vrijednosti brzine otkucaja srca, temperature u tijelu i krvnog tlaka. Tijekom slušanja umirujućih, duljih zvukova sporijeg tempa mogao se vidjeti utjecaj i na disanje koje se usporavalo, što ima utjecaja i na um koji je smireniji u tom trenutku kada se slušala takva glazba.

Također, rad srca reagira na frekvenciju, tempo i glasnoću, te se u skladu s tempom glazbe usporava ili ubrzava. Što je glazba brža, srce će brže kucati i obrnuto. Kao u slučaju disanja sporiji rad srca ublažava tjelesnu napetost i stres te umiruje um (Campbell, D., Mozart efekt).

2.3. UTJECAJ GLAZBE NA MOTORIČKI RAZVOJ DJETETA

Prilikom stručno-pedagoške prakse sam mogla zamijetiti kako su se tijekom pasivnog slušanja glazbe mnoga djeca njihala, te na taj način nesvjesno pratila glazbu. Pomoću glazbe možemo motivirati djecu na kretanje, odnosno fizičku aktivnost i ostvariti zanimljiviju aktivnost u kojoj će djeca htjeti sudjelovati. Pomoću glazbe ostvarujemo veću koncentraciju te izravno možemo djelovati na razvoj snage,

gipkosti, razvoj mišićne mase, agilnost i dr.. Tijekom izvođenja aktivnosti prilikom kojih dijete koristi glazbene instrumente uči koordinaciju pokreta s glazbom i ono ima veću kontrolu nad mišićima. Uz glazbu dolazi i pokret te je on kao takav uvijek prisutan uz glazbu i pozitivno utječe na razvoj mišićnog tonusa i smanjenja masnog tkiva, osjećaja za fluidnost i sklad pokreta, ljepotu pokreta, te uspravno i pravilno držanje tijela.

Početak pedesetih godina prošlog stoljeća dr. Alfred Tomasis tijekom svojih brojnih istraživanja ustanovio je da, od pojave kralježaka, uho nije služilo samo slušanju već i regulaciji pokreta. Uho je zaduženo za koreografiju ravnoteže, ritma i pokreta tijela. Pozorno slušanje ima mnogo pozitivnih učinaka uključujući bolji nadzor nad glasom, bolje raspoloženje te čak pravilniji rukopis i držanje (Campbell, D.,2005.).

Također, istraživanje s djecom rane školske dobi koja su pohađala poseban glazbeni program pokazalo je pozitivan utjecaj na razvoj motoričkih vještina (de Vries,P., 2004.).

Bacanje, skakanje, hodanje, trčanje, poskakivanje, kotrljanje uz pratnju glazbe je bilo znatno bolje i koncentriranije odrađeno od strane djece nego što bi bilo odrađeno bez glazbe. Tijekom kolegija Kineziološka kultura, kao studenti, morali smo odraditi javne i individualne sate kineziološke kulture kako bi oni stvarno izgledali te kako bi se pripremili za rad nakon studija. Tada smo mogli uočiti kako su djeca zainteresiranija kada aktivnost prati glazba, nego kada za zagrijavanje prije razgibavanja trebaju samo trčati u krug.

2.4.UTJECAJ GLAZBE NA SOCIO-EMOCIONALNI RAZVOJ

Sviranje i pjevanje ili bilo kakav doticaj s glazbom smanjuje stres, nelagodu, napetost, tjeskobu i smiruje osobu. Agresivna glazba može narušiti mir, izazvati neprimjereno ponašanje, dok klasična glazba pomaže smirenju osobe, koncentraciji na rad, održavanje pažnje na određeni zadatak ili na rad. U dječjim vrtićima gdje odgajatelji prakticiraju slušanje glazbe tijekom aktivnosti, ostvaruju bolju koncentraciju djece te više djece izvršava radove tijekom aktivnosti. Također, tijekom aktivnosti koje zahtijevaju rad u paru ili u skupini poboljšavamo

komunikacijske vještine djece, podižemo samopouzdanje, djeca koja su sramežljivija uspijevaju uspostaviti kontakt s drugom djecom te razvijaju i društvene vještine.

2.5.UTJECAJ GLAZBE NA INTELEKTUALNI RAZVOJ

Govorimo li o utjecaju klasične glazbe zasigurno se može reći kako Mozartova i Haydnova glazba koja se odlikuje čistoćom zvuka, profinjenošću i jasnoćom, može poboljšati koncentraciju, pamćenje i prostornu percepciju (Campbell, D. 2005.).

U okolini u kojoj se potiču glazbene aktivnosti utječemo na razvoj inteligencije. Tijekom glazbenih aktivnosti, djeca daju svoj „faktor iznenađenja“ kada sama predlažu dodatne zadatke tijekom osmišljene glazbene aktivnosti. Djeca vole ubrzavati ili usporavati tempo tijekom izvođenja pjesama, na taj način stvaraju uzbuđenje u aktivnosti, ali možemo na dodatne načine stimulirati njihov razvoj. Djeca mogu mijenjati melodiju pjesmice, izmjenjivati tekst, otpjevati je u drugoj ljestvici ili kako bi djeca rekla otpjevati „tužnu“ i „sretnu“ verziju. Tako dodatno aktiviramo djecu, ali na zabavan način i počinju učiti neka glazbena svojstva. Također možemo raditi igrokaz u kojem se maskiramo i glumimo npr. Tužnog Medu koji je izgubio brlog te ga treba nekako usrećiti i zamolimo djecu da otpjevaju pjesmu. Tada djeca sama odlučuju što će otpjevati i pokušavaju sama dokučiti kako će uveseliti Medu.

2.6.GLAZBENA INTELIGENCIJA

Poticajne aktivnosti kao što su pjevanje, sviranje, izvođenje brojalica najviše vole djeca koja imaju izraženu glazbenu inteligenciju. Takva djeca vole aktivnosti koje nadopunjavaju izvođenje pjesama poput praćenja ritma i melodije pomoću pokreta tijela, aktivno slušanje u kojem razlikuju izvođače glazbe, te bolje pamte određene melodije. Prema Howard Gardneru djeca u dobi od dva mjeseca mogu razaznati visinu i glasnoću pjesme koju izvodi majka djeteta, a s četiri navršena mjeseca mogu pogoditi o kojoj se ritmičkoj strukturi radi.

Dijete može biti inteligentnije ako prima što više stimulacija kroz pokret, umjetnost, glazbu, jezik i matematičke zadatke i u dobi prikladnoj za najbolji razvitak, ali sama

kontinuirajuća stimulacija ne mora garantirati da će dijete biti pametnije ili jako talentirano za određenu umjetnost ili znanost.

2.7. STVARANJE GLAZBENOG DOŽIVLJAJA

Prilikom izvođenja aktivnosti tijekom boravka u sobi dječjeg vrtića, važno je da djeca shvate i aktivno sudjeluju u onome što im nastojimo prenijeti. Aktivnosti možemo podržati aplikacijama koje prate izvođenje glazbe, pokreti i način na koji je izvodimo, živahno, veselo, jasno. Na taj način zaokupljamo djecu i potičemo ih čime oni mogu zadovoljiti svoje trenutne potrebe. Bitan je način na koji ćemo izvesti pjesmu i sama pjesma, jer njome postavljamo raspoloženje i emocije koje želimo u tom trenutku probuditi. Razlika je hoćemo li veselo pjevati „Pjevala je ptica kos“ ili tužno i sporo „Zeko i potočić“. Djeca primjećuju jačinu, trajanje tona, boju i visinu. Ona će pažljivo slušati izvedbu pjesme te kada ju nauče, željet će ju sama pjevati. Tu se rađa glazbeni doživljaj kada dijete svojim glasom potvrđuje ono što je čulo. Potičemo dijete na izražavanje i spontanost prilikom izvođenja, kreativnost u tome kako će izvesti pjesmu, sporo, brzo, tiho, glasno, potiče se njegova mašta i kreativnost i dolazi do emocionalnog doživljaja glazbe.

Cjelovit glazbeni doživljaj za dijete je kada ono nije opterećeno nikakvim izvan-glazbenim pojavama, tako da je za prvo slušanje skladbe naslov suvišan i štetan za estetski doživljaj (Gospodnetić, H. 2015.).

Prema H. Gospodnetić, nakon slušanja skladbe djetetu se može reći naslov i istaknuti o kojem se djelu radi jer je tek tada ostvarilo potpuni glazbeni doživljaj i ne narušavamo njegovu koncentraciju nepotrebnim podacima.

3. DOBROBIT GLAZBE NA DJECU I ODRASLE

Zbog psihofizičkih specifičnosti dječje dobi, primjena glazbe i njezinih elemenata u terapijske svrhe moguća je kod djece u daleko širim okvirima i nerijetko daje uspješnije rezultate nego kod odraslih. Glazba pomaže uspostavljanju kontakta s djetetom i onda kad se ono ponaša prkosno i negativistički. Glazbu ne čujemo samo slušnim aparatom, već je primamo cijelim svojim bićem, neposredno i potpuno. Glazbom različitog ugođaja možemo neposredno utjecati na čitav niz psihičkih i

somatskih funkcija (MajsecVrbanić, V. 2009.). Kako bi mogli utjecati na fizički i psihički rast i razvoj predškolske djece moramo paziti koju ćemo glazbu primjeniti, koje je vrste ta glazba i da li je prikladna. Djetetova okolina i ljudi koji ga okružuju također imaju utjecaja na stimulaciju koja će biti uspješna ili neće.

Tijekom djetetovog glazbenog razvoja, aktivnosti koje su vezane za glazbu ne doživljava kao vrijeme za učenje i ono dolazi prirodno i u svom ranom razdoblju se ponaša kao “spužva“ koja upija informacije iz okoline. Djetetu pomažemo prilikom ostvarivanja svojih ciljeva ako glazbu svrstamo u njegovu svakidašnjicu i njome potičemo dječji psihofizički razvoj. Odrasli primjenjuju glazbu kao sredstvo koje će ih odmaknuti od stvarnosti, pomoći riješiti monotone zadatke koje dobivaju na poslu ili u svome kućanstvu. U današnje vrijeme, kada je sve užurbano i čovjek ponekad misli da nema vremena za sebe, muzikom pokušava ublažiti stvari i nastoji se što bolje nositi sa situacijom. Na način na koji djeca uče u svojem ranom predškolskom razdoblju, odrasli više ne mogu jer su naučeni na drugačiji proces učenja koji im je nametnut putem škole i fakultetskog obrazovanja. Zbog toga, glazbu ne slušaju na način na koji mogu naučiti neke nove spoznaje već ju koriste za relaksaciju i odmor nakon napornog rada.

3.1.DJECA S POTEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Glazba kao neverbalna komunikacija ponekad je i jedina komunikacija u kojoj se ne razlikuju djeca bez teškoća i ona s teškoćama u razvoju, stoga bi vježbe i glazbala trebala biti prilagođena i djeci s teškoćama. Svakodnevno okruženje malog djeteta ispunjeno je zvukovima, tonovima i šumovima, koji kod njega bude zanimanje i želju za istraživanjem kako nastaje zvuk, odnosno ton, i kako nastaje ritam. Potičući dijete glazbom i njezinim elementima, pobuđujemo njegovu maštu i kreativnost. Ono pokazuje radost pri mogućnosti stvaranja zvuka i vrlo brzo možemo zamijetiti da ponovljene male motive i prepoznaje. Kratkotrajno pamćenje i sekvencioniranje tih obrazaca pridonosi doživljavanju uspjeha i razvoju samopouzdanja tako potrebnog za razvoj slobodnog čovjeka (Majsec Vrbanić, V. 2009.).

Djeca s poteškoćama u razvoju, koja imaju problema u komunikaciji, učenju, samostalnosti, razvijanju svijesti o sebi i drugima u njihovoj okolini, koncentraciji,

izražavanju i drugim poteškoćama, imaju priliku tijekom glazbenih aktivnosti u vrtiću slušati glazbu, svirati i pratiti njezin tok i improvizirati. Uz pomoć aktivnosti, djeca imaju priliku raditi u grupi, u paru ili samostalno bez pritiska i odgajatelj pruža zabavan način na koji može pomoći razvitku i poboljšanju djetetovih sposobnosti u kojima je zakinut.

3.2.MUZIKOTERAPIJA

Mogućnost korištenja glazbe u terapijske svrhe je velika, ali nažalost kod nas još uvijek nedovoljno primijenjena. Budući da je čovjek biopsiho socijalno biće pristup bolesniku ne smije biti usmjeren samo na oboljeli dio njegovog bića već je potrebno holističko i cjelovito sagledavanje. U takvom pristupu muzika zasigurno zauzima veliko i važno mjesto (Burić, K., Nikolić, B. i Prstačić, M. 2013).

4. KOMPETENCIJE ODGAJATELJA ZA IZVOĐENJE GLAZBENIH AKTIVNOSTI

Kvaliteta obrazovanja i kompetentnost odgojitelja ključni je čimbenik za poboljšanje odgojno-obrazovnih postignuća, a time i stvaranje kulture predškolske ustanove. Ključne kompetencije koje bi odgojitelji trebali steći u svom obrazovanju definiraju se s pomoću tri opće kategorije: rad s informacijama, tehnologijom i znanjem; rad s ljudima te rad u zajednici i za zajednicu. Osoba ne posjeduje gotove kompetencije u apsolutnom smislu, već u određenom stupnju koje se mogu razvijati vježbom i obrazovanjem (Vizek Vidović, V. 2009).

Uloga i značaj kompetencije odgojitelja dovodi ga do svjesnosti svoje uloge, a to su: promatranje procesa učenja kao oblik suradnje, grade strukturu od koje se sastoji djetetovo učenje i njegov identitet, trebali bi sebe percipirati kao timske igrače u ostvarivanju ciljeva čime se postiže izgradnja društva, odgojitelj bi trebao djelovati na granici između radnih i obrazovnih institucija što pridonosi kulturnoj izgradnji samog odgojitelja a time i kulture ustanove (Soleša Grijak, Đ., Soleša, D. 2011.).

Prilikom svake aktivnosti izvedene u odgojno-obrazovnim ustanovama odgajatelj mora biti potpuno kompetentan i imati dozu profesionalnosti te shvaćati težinu

izvođenja aktivnosti. Kako bi svaka glazbena aktivnost mogla pridonijeti djeci i imati uspjeh odgajatelj se mora pobrinuti za prilagodbu aktivnosti prema djeci, odnosno prema njihovoj dobi i intelektualnoj razini. Svaki odgajatelj treba proći praksu koja će ga pripremiti za izvođenje aktivnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama. Prije izvođenja glazbene aktivnosti odgajatelj se mora pripremiti i biti spreman za prilagođavanje prilikom izvedbe, što ovisi o djeci. Djeca su ta koja vode aktivnost i ako je aktivnost imala drugačiju pripremu od izvedbe, odgajatelj mora biti spreman prilagoditi se i pratiti interes djece u dječjem vrtiću.

4.1.SLUŠANJE INSTRUMENTALNE GLAZBE S DJECOM

Prilikom slušanja glazbe, bilo to aktivno ili pasivno, djetetu nije potrebno govoriti o kojoj se pjesmi radi, njezin naslov, tko izvodi pjesmu. Tako možemo narušiti doživljaj glazbe jer dijete u sebi stvara sliku koju smo mu mi zadali dodatnim informacijama koje za dijete nisu bitne. Na taj način suzbijamo djetetovu maštovitost i kreativnost. Skladatelj pjesme je tonovima izrazio svoje osjećaje i emocije te ih njima prenosi na nas. Djetetu je dovoljno da aktivno sluša skladbu i tim činom doživljava glazbu. Prilikom aktivnosti dijete sluša jednu skladbu više puta i ona traje obično oko tri minute, kako bi dijete moglo ostati koncentrirano što dulje. Prije izvedbe aktivnosti, motivacijom pripremamo dijete na aktivnost, ali ona treba biti kratka i jasna jer sama glazba ima dovoljno jak utjecaj kojim zaokupira dijete.

Slušanje instrumentalne glazbe razlikuje se od svih ostalih glazbenih aktivnosti u tome što je dijete posve samo i samostalno u interakciji s glazbenim djelom u trenutku slušne percepcije a rezultat te interakcije je estetski doživljaj (Sam, R. 1998.).

4.2.GLAZBA ZA AKTIVNO SLUŠANJE S PREDŠKOLSKOM DJECOM

Vrijeme nedvojbeno pokazuje što je vrijedno. Što nije kvalitetno, pada u zaborav. Zato djeci predstavljamo glazbu kojoj je vrijeme potvrdilo svoju vrijednost (Gospodnetić, H. 2015.).

Prema H. Gospodnetić, tijekom aktivnog slušanja glazbe cilj je dijete upoznati s glazbom i razviti glazbeni ukus prema kojem će moći kritizirati glazbu, odnosno

moći ustanoviti što je po njemu umjetnički vrijedno. Skladba koju dijete sluša ne bi trebala trajati dulje od tri minute. Ono sluša dio skladbe koji smo namijenili za trenutnu aktivnost kako bi se moglo koncentrirati, pratiti tok aktivnosti i aktivno u njoj sudjelovati. Kada obrađujemo neku pjesmu ili brojalicu, želimo što više puta ponoviti ju kako bi ju dijete zapamtilo. Isto tako i sa skladbom u aktivnom slušanju trebamo ponoviti njeno slušanje više puta kako bi dijete istinski moglo uživati u njoj i kako bi odgajatelj mogao održati što kvalitetniju aktivnost i pratiti djetetove osjećaje.

„Prema H. Gospodnetić, ovo su upute koje dajemo djeci prilikom aktivnog slušanja glazbe:“

„Pusti neka te glazba nosi.“

„Čut ćete prekrasnu glazbu uz koju se može plesati ako to želite.“

„Neka glazba uđe u vaše ručice, prstiče, nožice, srce, kosu, uši, tijelo...“

„Glazba svakome priča drugu priču - neka svatko od vas pleše sam.“

„Možete plesati onako kako vam glazba priča priču.“

„Sada ako želite možete plesati, a ako želite možete samo slušati, ali čujte što vam glazba priča, jer svakome sigurno neće isto pričati.“

„Slušaj glazbu i pleši onako kakva je glazba.“

„Slobodno se vrtite, možete ići po čitavoj sobi.“

„Sad ćemo slušati nešto što sam ja voljela dok sam bila mala.“

„Ako plešete nježno rukama i prstićima, to je teško u parovima – idemo rukama, sagibati tijelo, noge...“

Nije poželjno prekidati slušanje skladbe, a ako to moramo učiniti bilo bi dobro postepeno stišavati glazbu kako ne bi došlo do naglog prekida jer može uznemiriti djecu. Ako se sluša jedan dio skladbe ne želimo da djeca osjete taj prekid, postepenim stišavanje očekuju kraj i ponavljanje dijela skladbe.

4.3. AKTIVNO SLUŠANJE GLAZBE

U dječjem vrtiću u odgojnoj skupini predstavljam skladbu koja ima svoju glazbenu vrijednost. Prilikom samog slušanja djeci nisam govorila o kojoj se glazbi radi, njezinom imenu ili tko ju izvodi. Upućivala sam ih da se slobodno mogu kretati u dvorani i na taj način izražavati svoj glazbeni doživljaj skladbe prilikom prvog slušanja. Zatim su djeca zatvorila svoje oči i zamišljala ono na što ih podsjeća. Tijekom daljnjeg slušanja djeca su pratila pokrete koreografije koju sam osmislila za tu skladbu i ponavljala ih. Što smo više slušali skladbu manje sam ih upućivala na pokrete jer su ih dosta zapamtili i mogli ih samostalno izvoditi bez govornog poticaja. Slušanje skladbe nastavilo se onoliko dugo dok je većina djece imala interes za ples i skladbu. Aktivnost sam provela u starijoj vrtićkoj skupini s dvadesetčetvero djece koja su već prije u radu sa svojom odgajateljicom imala ovakve aktivnosti. Skladba koju su slušali zvala se „Proljeće“ skladatelja A. Vivaldija iz ciklusa „Četiri godišnja doba“.

4.4. SKLADBE ZA AKTIVNO SLUŠANJE S PREDŠKOLSKOM DJECOM

Prema Gospodnetić, ovo su neke od skladbi koje su prikladne za aktivnost aktivnog slušanja u vrtićkoj skupini:

1. Anonimus: Mađarski ples (0:36)
2. Anonimus: Tourdion iz suite „Magdalena“ (2:31)
3. Anonimus: Moreška (0:51)
4. Maurice Ravel: Bolero (16:09)
5. Georg Friedrich Händel: Water music (Muzika na vodi) – Menuet (1:04)
6. Johann Sebastian Bach: 3. Brandenburški koncert u G-duru – 3. stavak Allegro (4:35)
7. Johann Sebastian Bach: Badinerie iz 2. suite za flautu, orkestar i basso continuo u h-molu BWV 1067 (1:17)
8. Johann Sebastian Bach: Wohltemperiertes Klavier I sv. – Preludij (1:40) i fuga (1:54) u d –molu
9. Antonio Vivaldi: Četiri godišnja doba: Ljeto – 3. stavak Presto (2:49)
10. Luigi Boccherini: Menuet (3:19)

11. Wolfgang Amadeus Mozart: Mala noćna muzika – 3. stavak (2:05)
12. Wolfgang Amadeus Mozart: opera Čarobna frula: 2. čin – Papagena i Papageno Pa...Pa...Pa... (2:41)
13. Wolfgang Amadeus Mozart: opera Čarobna frula: Arije kraljice noći
14. Wolfgang Amadeus Mozart: Requiem – Dies Irae (1:41)
15. Ludwig van Beethoven: Za Elizitu (2:51)
16. Robert Schumann: Carneval op. 9 (Karneval) (dio) (3:32)
17. Frederic Chopin: Preludij u g-molu Molto agitato (0:39)
18. Petar Iljič Čajkovski: balet Labuđe jezero, op. 20 – Introdokcija u II čin (2:21)
19. Petar Iljič Čajkovski: balet Labuđe jezero, Labuđi ples

4.5.OBRADA PJESME

Obradu pjesme provela sam u srednjoj odgojnoj skupini. Pjesma koju smo izvodili je „Izgubljeno pile“ autora Vladimira Tomerlina. Prilikom ulaska u prostor u kojem se održavaju glazbene aktivnosti djeca i ja smo prvo sjeli u krug. Objasnila sam im kako ćemo naučiti novu pjesmicu na zabavan način. Ustali smo se, zadala sam si intonaciju, te smo u metru počeli hodati u krug i pjevati. Prvo sam pjevala sama jer nisu znali o kojoj se pjesmici radi. Tijekom ponavljanja kako bi djeca što bolje zapamtila pjesmicu imala sam drugačije zadatke pomoću kojih su izvodili metar i ritam pjesmice. Prvo ponavljanje je bilo uz pljeskanje u metru, zatim lupanje nogama i tapšanje bedara u metru. Sljedeće ponavljanje je bilo lagano trčkanje u krug u ritmu, zatim ponavljanje pokretima ruku u ritmu. Kretanje sam prilagodila tj. uskladila s frazama. Tijekom prve fraze sužavali smo krug u kojemu smo se kretali, tijekom druge širili i tako dok nismo otpjevali cijelu pjesmicu. Pjesmicu smo ponovili dvanaest puta i u zadnjim ponavljanjima djeca su samostalno pjevala pjesmicu.

Tekst pjesme:

1. Imali smo pile, malo pile,

Jedno malo pile od tri kile.

Ali pile nestade, idi pa ga traži!

Možda će se javiti, daj mu šaku raži!

2. imali smo koku, malu koku,

Jednu malu koku, zlatooku.

Ali koka nestade, idi pa je traži!

Možda će se javiti, daj joj šaku raži!

IZGUBLJENO PILE

Vladimir Tomerlin

Veselo

1. I - ma - li smo pi - le, ma - lo pi - le, je - dno ma - lo pi - le od tri
2. I - ma - li smo ko - ku, ma - lu ko - ku, je - dnu ma - lu ko - ku zla - to -

ki - le. A - li pi - le ne - sta - de, i - di pa ga tra - žil
Mož - da će se ja - vi - ti, daj mu ša - ku ra - žil
o - ku. A - li ko - ka ne - sta - de, i - di pa - je tra - žil
Mož - da će - se ja - vi - ti, daj joj ša - ku ra - žil

5. ZNAČAJ RANOG GLAZBENOG OSVJEŠĆIVANJA ZA RAZVOJ DJECE

Kako bi djeca dobila dovoljan broj poticaja za razvoj živčanih struktura potrebno je djecu upisati na što ranije glazbene programe. Tako djeca mogu bolje izraziti svoje sposobnosti koje su specifične baš za njih, sviranje, pjevanje, plesanje i druge. Djeca koja se upišu što ranije u glazbeni program mogu imati više beneficija za razvoj od onih koji to naprave kasnije ili se uopće ne upišu.

Prilikom glazbenog obogaćivanja djetetove okoline, mnogi roditelji smatraju da su zakinuti ako i sami ne sviraju neki instrument ili nisu u mogućnosti upisati svoje dijete i glazbenu školu. Za kvalitetan glazbeni razvoj djeteta dovoljno je slušanje umjetnički vrijedne glazbe i pjevanje djetetu, što ima veliko značenje za dijete i njegov rast i razvoj a ne zahtijeva od roditelja velike financijske troškove i stres zbog nedovoljnog glazbenog obrazovanja.

Glazbeno poticajne ili nepoticajne obitelji nisu jedine koje mogu utjecati na glazbeno razvijanje djeteta i njegova talenta. Odgajatelji koji u odgojno-obrazovnom programu provode glazbene aktivnosti mogu značajno utjecati na djecu i povećati broj potencijalni glazbenih talenata koji se možda ne bi razvili da nemaju poticaj od odgajatelja.

Kako bi odgajatelj što bolje glazbeno osvijestio dijete treba obogatiti okolinu djeteta zvukovima i glazbom od samog početka boravka djeteta u vrtiću. Prilikom izvođenja glazbene aktivnosti poticati dijete na sudjelovanje i usmjeriti ga na sudjelovanje u zvukovnim igrama. Prilikom provedbe glazbene aktivnosti odgajatelj bi trebao bilježiti i zapažati što privlači djetetovu pažnju i kako dijete reagira na aktivnost. Poželjno je ako dijete ima svoju mapu upisati što je dijete radilo tijekom aktivnosti i što mu se najviše svidjelo. Kada odgajatelj osjeti dodatnu dječju radoznalost za glazbu, bilo bi poželjno ostvariti dodatne glazbene aktivnosti, kao što su posjete glazbenim predstavama ili dolazak svirača nekog glazbala u dječji vrtić i upoznavanje s instrumentom i zvukom tog instrumenta, kako se svira i koje su sve mogućnosti prilikom sviranja određenog instrumenta.

Dakle, zadatak odgajatelja je da privremeno preuzme ulogu roditelja u ranom poticanju, da roditelje upozore na talent djeteta ako postoji, i poduče ih o važnosti i mogućnostima roditeljskog angažmana (Čudina-Obradović, M. 1991.).

5.1.MOZART EFEKT

Mozartov efekt označava kratkotrajno poboljšanje učinka u testu specijalnih sposobnosti nakon slušanja određene vrste glazbe. U dosadašnjim je istraživanjima najčešće korištena Mozartova sonata u D-duru (K448) (Terezin-Laub, N., Ivanec, D. 2012.).

Primjena glazbe kao terapije, specifično Mozartove glazbe u svrhu iscjeljivanja koje možemo koristiti kao prevenciju i liječenje različitih bolesti i poremećaja, mnogi znanstvenici iznose svoja istraživanja koja potvrđuju učinak klasične glazbe.

U knjizi „Mozart efekt“ autora Don Campbella možemo pročitati mnoga zanimljiva istraživanja u kojima se pokazalo kako klasična glazba ima snažan i pozitivan utjecaj na onoga koji ju sluša. U istraživanjima se pokazalo kako djeca koja su imala doticaj s Mozartovim djelima imaju bolje razvijenu finu motoriku, ali su bila bolja i u rješavanju prostornih i matematičkih zadataka.

5.2.KAKO DJELUJE MOZARTOVA GLAZBA?

Nedvojbeno je da ritmovi, melodije i visoke frekvencije Mozartove glazbe stimuliraju i pobuđuju kreativna i motivacijska područja mozga. Njegova djelotvornost daleko nadmašuje njegove prethodnike i nasljednike, a ta jedinstvena moć njegove glazbe opet proizlazi iz njegova života jer znamo da je i sam Mozart već pri rođenju bio prožet i oblikovan glazbom (Campbell, D. 2005.).

Mozartova glazba svojom jedinstvenošću poboljšava razvoj djeteta, opušta i usređuje svakog slušača, pomaže poboljšanju koncentracije i razmišljanja. Neovisno o slušateljevim preferiranim žanrovima glazbe i znanju o Mozartovim djelima, ona ostavlja trag koji pospješuje psihofizičko funkcioniranje djeteta.

Prema Vlanić, prilikom slušanja Mozartovih djela, može se čuti izmjena glasnoće tonova u periodu od trideset sekundi što je jednako frekvenciji moždanih valova.

Zbog jednakosti izmjene glasnoće i frekvencije moždanih valova dolazi do sinkronizacije desne i lijeve polutke mozga. Zbog toga čovjekovo stanje se opušta i relaksira, osjeća se sretno i ugodno.

5.3. TRIVIJALNA GLAZBA

Trivijalna glazba nema umjetničke atribute te je ona zbog toga bezvrijedna. Ona je dostupna u svakidašnjem životu djeteta. Svako dijete ima utjecaja od trivijalne glazbe i ono ne shvaća koliko je neprimjerena za njegov psihofizički razvoj. Dijete može lako pamtiti takvu glazbu, biti pod utjecajem te glazbe koju doživljava zato što nema samo po sebi kriterije kako bi ju vrednovalo, nego odgajatelji i roditelji trebaju pozitivno utjecati na dijete i utkati u njega kriterije prema kojima može kritizirati neko djelo. Trivijalna glazba je sve više prisutna u dječjem životu zbog velike dostupnosti koju nam omogućuje internet i pametni telefoni preko kojih u sadašnjosti dijete lako može doći do omiljenih crtanih filmova koji su puni trivijalne glazbe koju djeca najčešće ne razumiju. Dijete lako pamti trivijalnu glazbu te kako se ona lako pamti predškolsko dijete ju može ponavljati cijeli dan.

Kada roditelj želi umiriti dijete jer se ono ponaša “neprikladno“, najčešće da djetetu da pogleda svoj najdraži animirani film ili pusti zabavnu glazbu sa svojeg telefona i ona je trivijalna. Zbog takvog način umirivanja, dijete neće prepoznati važnost umjetničke glazbe i kasnije u životu može odbijati slušanje te iste glazbe, te gubi estetski kriterij i ne uvažava umjetnički vrijednu glazbu. Roditelji i odgajatelji trebaju biti taj korektivni subjekt koji će filtrirati glazbu po kvaliteti.

6. ZAKLJUČAK

Glazba ima učinkovita svojstva koja pojedincu pomažu prilikom rada. Ona je apstraktna i ne možemo lako opisati kako utječe na nas. Pomoću nje svaka osoba se može opustiti, uživati, olakšati si situaciju u kojoj se nalazi, ali može i učiti razvijati psihofizičke funkcije te unaprjeđivati svoj razvoj. Dijete uživa slušajući glazbu, budi se u njemu poletnost, zaigranost, radoznalost, volja za plesom i sviranjem te ga ona čini sretnim. Omogućavanjem kontakta glazbe i djeteta stvaramo ljepšu okolinu za dijete. Imamo odgovornost pružati djetetu što raznovrsnije načine učenja te glazbenim aktivnostima bogatimo upravo to. Kao što Nacionalni kurikulum nalaže, dijete je individua i prema njemu treba usmjeriti i stvarati poticajnu okolinu koja će mu beneficirati. Ona glazba koja ima svoju umjetničku vrijednost ima djelotvorni učinak na dijete te su mnoga istraživanja to potvrdila.

Na samom kraju želim navesti jedan citat Hansa Christiana Andersena koji sam pronašla tijekom pisanja ovog završnog rada i smatram kako je uistinu tako kako on navodi.

„Gdje riječi ne vrijede, glazba progovara.“

LITERATURA:

1. Campbell, D. (2005.). Mozart efekt. Čakovec: Dvostruka duga
2. Čudina-Obradović, M. (1991.). Nadarenost- razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje. Zagreb: Školska knjiga
3. de Vries, P. (2004.). Theextramusicaleffectsof music lessons on preschoolers. Australian Journal ofEarlyChildhood, 29(2), 6-11
4. Gospodnetić, H. Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima. Zagreb : Mali profesor, 2015.
5. Škrbina, Dijana (2013). Art terapija i kreativnost: multidimenzionalni pristup u odgoju, obrazovanju, dijagnostici i terapiji
6. Vizek Vidović, V. (2009), Kompetencije i kompetencijski profili u učiteljskoj i nastavničkoj profesiji, U: Vizek Vidović, V. (ur.): Planiranje kurikuluma usmjerenoga na kompetencije u obrazovanju učitelja i nastavnika, Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

PREUZETO S INTERNETA

7. Burić, K., Nikolić, B. i Prstačić, M. (2013). Analiza povezanosti glazbenih improvizacija i likovnog izražavanja u djeteta. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, 49 (1), 1-11. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/104206> (2.8.2018.)
8. Degmečić, D., Požgain, I. i Filaković, P. (2005). Music as Therapy. International review of the aesthetics and sociology of music, 36 (2), 287-300. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/43621> (4.8.2018.)
9. Hyde KL, Lerch J, Norton A, Forgeard M, Winner E, Evans AC, Schlaug G, 2009. The effects of musical training on structural brain development. Annals of the New York Academy of Sciences 1169, http://www.musicianbrain.com/papers/Hyde_MusicTraining_BrainPlasticity_nyas_04852.pdf (4.8.2018.)

10. MajsecVrbanić, V. (2009). Poticanje glazbom i njezinim elementima. *Dijete, vrtić, obitelj*, 15 (56), 20-24. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/164816> (16.7.2018.)
11. Miočić, M. (2012). Kultura predškolske ustanove u svjetlu glazbenih kompetencija odgojitelja. *Magistra Iadertina*, 7 (1), 73-87. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/99893> (15.7.2018.)
12. Nevestić, M. (2013.). Utjecaj glazbe na razvoj djeteta. Preuzeto s <https://prezi.com/mcht0lmo2f88/utjecaj-glazbe-na-razvoj-djeteta/> (2.8.2018.)
13. Putar, D. (2016.), Utjecaj glazbe na razvoj i plastičnost mozga, Preddiplomski studij biologije, Zagreb. Preuzeto s <http://digre.pmf.unizg.hr/5519/1/Utjecaj%20glazbe%20na%20razvoj%20i%20plasti%C4%8Dnost%20mozga%20-%20Darija%20Putar%2C%20zavr%C5%A1ni%20seminar.pdf> (9.7.2018.)
14. SolešaGrijak, Đ., Soleša D. (2011), Kompetentnost predškolskih vaspitača za društvo učenja. *Pedagogija*, vol. 66, br. 4. str. 648. (<http://scindeks.ceon.rs/article.aspx?query=ISSID%26and%269775&page=9&sort=8&styp=0&backurl=%2fissue.aspx%3fissue%3d9775>) (16.7.2018)
15. Slika 1. Preuzeto s <http://digre.pmf.unizg.hr/5519/1/Utjecaj%20glazbe%20na%20razvoj%20i%20plasti%C4%8Dnost%20mozga%20-%20Darija%20Putar%2C%20zavr%C5%A1ni%20seminar.pdf> (9.7.2018.)
16. Terzin-Laub, N. i Ivanec, D. (2012). Mozartov efekt - provjera hipoteze o pobuđenosti. *Suvremena psihologija*, 15 (1), 5-20. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/84654> (4.8.2018.)
17. Valter, D. (2017.), Utjecaj glazbenih aktivnosti u vrtiću na razvoj kasnijeg glazbenog interesa kod djeteta. Preuzeto s <https://repositorij.ufzg.unizg.hr/islandora/object/ufzg%3A385/datastream/PDF/view> (16.7.2018.)
18. Wordpress.com., <http://martavlainic.wordpress.com/> (4.8.2018.)

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

kojom ja, Petra Varga, studentica Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kao autorica završnog rada s naslovom: Utjecaj klasične glazbe na rast i razvoj predškolskog djeteta izjavljujem da sam završni rad izradio/la samostalno pod mentorstvom prof. Branka Bubalo Paliska. U radu sam primijenila metodologiju znanstvenoistraživačkog rada i koristila literaturu koja je navedena na kraju rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući naveo/la u radu citirao/la sam i povezala s korištenjem bibliografskim jedinicama sukladno odredbama Pravilnika o završnom radu Učiteljskog fakulteta u Zagrebu. Rad je pisan u duhu hrvatskog jezika.